Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 5 Tdo 467/2021, ECLI:CZ:NS:2021:5.TDO.467.2021.1

Číslo: 38/2022

Právní věta:

Úplatkem ve smyslu § 331 odst. 1 alinea 1 a § 334 odst. 1 tr. zákoníku může být i odměna, kterou poskytl žadatel o dotaci zaměstnanci orgánu veřejné moci, podílejícímu se na dotačním řízení, za administrativní a další služby (např. za to, že provedl kontrolu splnění podmínek pro vyplacení dotace). Následné rozvázání pracovněprávního vztahu orgánem veřejné moci s takovým zaměstnancem zpravidla nebude dostatečným uplatněním odpovědnosti podle jiného právního předpisu ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2021

Spisová značka: 5 Tdo 467/2021

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Přijetí úplatku, Subsidiarita trestní represe, Úplatek

Předpisy: § 12 odst. 2 tr. zákoníku
§ 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku
§ 334 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, Tpjn 301/2012, uveřejněné pod číslem 26/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 26/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1483/2009, uveřejněné pod číslem 55/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013, uveřejněné pod číslem 2/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2020, sp. zn. 5 Tdo 1018/2019, uveřejněné pod číslem 41/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1362/2016, uveřejněné pod číslem

31/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Zpráva trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 26. 1. 1988 č. j. Tpjf 28/87, uveřejněná pod číslem 16/1988 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 8 Tdo 396/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 6 Tdo 244/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 8 Tz 15/2020

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněných K. H. a H. S. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. 6 To 57/2020, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně pod sp. zn. 61 T 8/2018.

I.
Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 6. 5. 2020, sp. zn. 61 T 8/2018, byli obvinění K. H. a H. S. uznáni vinnými přečinem přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“). Obviněnému K. H. byl za to a za sbíhající se trestné činy poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku uložen podle § 260 odst. 4 tr. zákoníku ve spojení s § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 roků a 6 měsíců. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl tomuto obviněnému uložen také peněžitý trest ve výměře 140 denních sazeb po 1 000 Kč, tedy v celkové výši 140 000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, náhradní trest odnětí svobody v trvání 7 měsíců. Současně byl zrušen výrok o trestu v rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 2. 2020, sp. zn. 6 To 4/2019, který se týkal obviněného K. H., jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněné H. S. za uvedený trestný čin uložil soud prvního stupně podle § 331 odst. 1 tr. zákoníku a § 67 odst. 1, 3 tr. zákoníku za použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku peněžitý trest ve výměře 40 denních sazeb po 500 Kč, tedy v celkové výši 20 000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku jí byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, uložen náhradní trest odnětí svobody v trvání 4 měsíců. Tímto rozsudkem bylo rozhodnuto také o vině a trestu dalších obviněných J. Š., A. H. a M. K.

2. Proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podali státní zástupce, obvinění K. H., M. K. a H. S. a poškozená Česká republika – Ministerstvo financí odvolání, o nichž rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. 6 To 57/2020, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. z podnětu podaného odvolání státního zástupce a obviněných mimo jiné částečně zrušil napadený rozsudek ohledně obviněných K. H. a H. S. v celém výroku o trestu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněnému K. H. za přečin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku, ohledně něhož zůstal napadený rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o vině nezměněn, a za sbíhající se zločiny poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. b) tr. zákoníku uložil podle § 260 odst. 4 tr. zákoníku ve spojení s § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný trest odnětí svobody v trvání 3 roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 roků a 6 měsíců. Podle § 67 odst. 1 tr.

zákoníku za použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl tomuto obviněnému uložen rovněž peněžitý trest ve výměře 125 denních sazeb po 2 000 Kč, tedy v celkové výši 250 000 Kč. Současně byl zrušen výrok o trestu v rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 2. 2020, sp. zn. 6 To 4/2019, který se týkal obviněného K. H., jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněné H. S. za přečin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku, ohledně něhož zůstal napadený rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o vině nezměněn, podle § 331 odst. 1 tr. zákoníku a § 67 odst. 1, 3 tr. zákoníku za použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku uložil odvolací soud peněžitý trest ve výměře 40 denních sazeb po 1 000 Kč, tedy v celkové výši 40 000 Kč. Odvolací soud tímto rozsudkem rozhodl také o trestu ostatních obviněných. Ve zbylých výrocích ponechal odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně nezměněn. Odvolání poškozené bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

3. Uvedené trestné činnosti se podle skutkových zjištění měli obvinění dopustit (zjednodušeně uvedeno) tím, že obviněný K. H. ve 4 útocích popsaných v tzv. skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně pod body I. až IV. výroku o vině a obviněná H. S. ve 2 útocích popsaných tamtéž pod body II. a IV. výroku o vině za finanční odměnu (případně i za jiné naturální plnění v případě obviněného K. H.) pomáhali získat, resp. čerpat dotaci obchodním společnostem R. CZ (body I., II. a III. skutkové věty výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně) a R. (bod IV. skutkové věty výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně) tím, že zpracovávali, korigovali a kontrolovali veškerou dokumentaci, která se pro přidělení a čerpání dotace vyžaduje podle příslušných předpisů. Zneužili přitom svého pracovního postavení, zkušeností a informací nabytých ve své funkci, a to obviněný K. H. jako vedoucí oddělení (později odboru) kontroly a plateb Úřadu regionální rady, Regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava, v rámci Regionálního operačního programu Střední Morava (dále jen „Úřad regionální rady“ nebo ve zkratce „ÚRR“) a obviněná H. S. nejprve od 1. 1. 2009 jako vedoucí odboru řízení projektu Regionálního operačního programu Střední Morava, od 9. 8. 2012 na mateřské a následně rodičovské dovolené a od 1. 5. 2013 pracující na základě dohod o pracovní činnosti jako odborný referent oddělení řízení projektů. Obviněný K. H. radil příjemcům dotace, jaké dokumenty a v jakých termínech je třeba dodat, aby celé dotační řízení probíhalo co nejrychleji a bezproblémově, iniciativně vyžadoval po těchto subjektech podklady pro tyto dokumenty, vyhotovoval je a předával je zpět těmto subjektům, kteří je pak následně předkládali na ÚRR. Dále jsou v rozsudku soudu prvního stupně ve skutkové větě detailně popsány konkrétní dokumenty s časovými údaji, které obvinění pro dané příjemce dotace, tj. obchodní společnosti R. CZ a R., vypracovali. Obviněný K. H. oslovil obviněnou H. S. a nabídl jí, aby mu za finanční odměnu pomáhala při obstarání části agendy spojené s vyřízením a čerpáním dotace na projekt „Hotel M.“ (dříve „Penzion M. 2“), dále na projekt „Hotel H.“, přičemž obviněná H. S. tyto nabídky přijala. Od června 2012 vypomáhala na projektu Hotelu M., nejpozději od května 2014 pak vypomáhala na projektu Hotelu F. Obviněný K. H. dotčeným subjektům (příjemcům dotace) s předstihem oznamoval rozhodnutí a stanoviska ÚRR, sděloval jim interní informace, aby na ně tito příjemci o dotaci byli schopni okamžitě reagovat. Za jednání popsané pod bodem I. Výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně (projekt Bytový dům a penzion M. XY) obviněný K. H. za své služby pro obchodní společnost R. CZ při získání a čerpání dotace z ROP Střední Morava a za doložení udržitelnosti výsledků projektu fakturoval obchodní společnosti R. CZ prostřednictvím obchodní společnosti Z. P., jejíž založení obviněný K. H. k tomuto účelu inicioval, resp. přímo inkasoval od J. Š. finanční částky v celkové výši nejméně 35 550 Kč. Za jednání obviněných popsané pod bodem II. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně (projekt Hotel M.) při získání a čerpání předmětné dotace inkasoval obviněný K. H. za své služby pro obchodní společnost R. CZ od J. Š. finanční částky v přesně nezjištěné celkové výši, minimálně však dne 13. 12. 2013 urgoval J. Š. o zaplacení finanční částky v dosud nezjištěné výši, stejně tak v dubnu 2014 žádal J. Š. o platbu s tím, že její část musí předat obviněné H. S., v prosinci 2014, v době, kdy obviněný K. H. společně s obviněnou H. S. připravovali a sestavovali žádost o závěrečnou platbu, domlouvali se spolu na tom, že za vyřízení každé běžné žádosti o platbu obdrží obviněný K. H. od J. Š. částku ve výši 20 000 Kč a za vyřízení žádosti o

závěrečnou platbu pak dvojnásobek této částky. Dále pak obviněný K. H. získal od J. Š. za své služby pro obchodní společnost R. CZ i jiný než finanční prospěch, a to nejméně v dubnu a květnu 2014, když J. Š. zajistil obviněnému K. H. montáž vinylové podlahy v jeho bytě, jejíž původní cena vyčíslená obchodní společností F. činila částku 25 290 Kč, přičemž po intervenci J. Š. byla tato podlaha obchodní společností F. zhotovena za částku asi 15 000 Kč a i tuto cenu uhradil J. Š. za obviněného K. H. Obviněná H. S. za svou pomoc obdržela od obviněného K. H. provizi ve výši nejméně 27 500 Kč. Za jednání popsané pod bodem III./1. výroku o vině (projekt Hotelu F.) inkasoval obviněný K. H. za své služby pro obchodní společnost R. CZ při získání předmětné dotace od J. Š., resp. od obchodní společnosti R. CZ, finanční částky v nezjištěné výši. Za své služby pro obchodní společnost R. při získání a čerpání dotace popsané pod bodem IV. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně (projekt Hotelu H.) měl obviněný K. H. od M. K. přislíbenu finanční hotovost ve výši 2 % z částky alokované na dotaci pro projekt, což činí částku 259 000 Kč, z níž obdržel částku ve výši nejméně 240 000 Kč, a obviněná H. S. za svou pomoc obdržela od obviněného K. H. provizi ve výši nejméně 20 000 Kč.

II.
Dovolání obviněných

a) Dovolání obviněného K. H.

4. Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. 6 To 57/2020, podali dovolání obvinění K. H. a H. S. Obviněný K. H. opřel své dovolání podané prostřednictvím svého obhájce o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Ve svém dovolání nejprve tento obviněný shrnul dosavadní průběh řízení. Připomněl, že byl původně prvním rozsudkem soudu prvního stupně za stejné jednání zproštěn obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř.

5. Dovolatel založil své dovolání na námitkách, že posuzovaný skutek byl nesprávně kvalifikován jako trestný čin přijetí úplatku, neboť podle jeho názoru vůbec nešlo o trestný čin, nebyly naplněny všechny zákonné znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu, případně měla být aplikována zásada subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

6. Podle dovolatele soudy nižších stupňů konstatovaly, že nebyl nadán žádnou pravomocí v rámci procesu rozhodování o přidělení dotace a nebyl schopen ovlivnit, zda daný subjekt dotaci získá, či nikoliv. Měl za to, že nemohl naplnit požadavek objektivní stránky trestného činu přijetí úplatku v tom směru, že měl v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu přijmout úplatek. Dovolatel nesouhlasil se závěry odvolacího soudu, který pod pojem „obstarávání věcí obecného zájmu“ zařadil i kontrolu řádného plnění podmínek dotačního procesu, přičemž obviněný působil jako vedoucí odboru kontroly a plateb. Dovolatel zdůraznil, že konkrétním subjektům „vypomáhal“ s administrativní činností ve věci žádosti o poskytnutí dotace, za což měl obdržet určitou odměnu. Obviněný působil na pozici, na které měl na starosti kontrolu a platby, ale neměl na starost proces rozhodování o přidělení dotace. Jestliže pomáhal žadatelům o dotace sestavovat a připravovat žádosti o platby, pak nijak nemohl zneužít svých znalostí a informací, které nabyl výkonem své funkce. Třebaže žádosti o platbu, které zpracoval, byly odevzdány na úřad, ve kterém působil, tyto žádosti byly kontrolovány příslušnými projektovými manažery. Vyzdvihl, že projektoví manažeři, kteří byli v řízení vyslechnuti jako svědci, popsali, že obviněný do jejich činnosti nijak nezasahoval, nepůsobil na ně a nijak se o dotčené projekty výrazněji nezajímal. Ve fázi po schválení dotace pak neměl obviněný možnost přímo ovlivňovat jednotlivé administrativní úkony. Dovolatel vyjádřil své přesvědčení, že na jeho osobu nelze pohlížet jako na osobu, která spolupůsobila při obstarávání věcí obecného zájmu.

7. Dovolatel rovněž nespatřuje nutnou souvislost mezi plněním, které obdržel za vykonanou činnost, a obstaráním věcí obecného zájmu, neboť v procesu přidělování dotace (věci obecného zájmu) nijak nepůsobil.

8. I kdyby však dovolací soud dovodil, že znaky skutkové podstaty trestného činu přijetí úplatku naplněny byly, tak se mělo podle názoru obviněného postupovat podle zásady subsidiarity trestní represe. Dovolatel dále k této zásadě upravené v § 12 odst. 2 tr. zákoníku odkazoval na judikaturu a stanovisko Nejvyššího soudu. Podotkl, že s ním byl kvůli jednání popsanému v rozsudku soudu prvního stupně rozvázán pracovní poměr, což považoval za (dostatečné) uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Obviněný konstatoval, že posuzovaný skutek neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty, dotační proces nebyl jeho jednáním nijak negativně ovlivněn, nedošlo k nezákonnému proplacení dotace a obviněný nijak nezasahoval do procesu rozhodování o přidělení dotace.

9. Proto ze všech shora uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudky soudů nižších stupňů a aby soudu prvního stupně přikázal ve věci znovu jednat a rozhodnout.

b) Dovolání obviněné H. S.

10. Obviněná H. S. uplatnila rovněž dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Vyjádřila názor, že odvolací soud její námitky proti rozsudku soudu prvního stupně bagatelizoval a nebral je v úvahu.

11. Dovolatelka uvedla, že jednání, které jí je kladeno za vinu, nespadá pod zákonný znak objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu přijetí úplatku spočívající v „obstarávání věcí obecného zájmu“. Nikdo z obviněných podle ní nemohl ovlivnit samotné dotační řízení. Obvinění vykonávali jen administrativní činnost ve fázi, kdy žadatel o dotaci už byl jejím příjemcem, dotace již byla schválena a docházelo k jejímu proplacení a s tím byla spojená kontrola. Odvolací soud však podle obviněné tyto fáze nerozlišoval. Na kontrolní fázi se podle svého pracovního zařazení nepodílela, neboť v té době čerpala rodičovskou dovolenou. Odvolacímu soudu obviněná dále vytkla, že se důsledně nezabýval postavením Úřadu regionální rady, jeho organizací a strukturou, zejména co se týče rozložení úkolů na jednotlivých pozicích.

12. Odvolací soud přijal závěr, který respektoval i soud prvního stupně, že kontrola řádného plnění podmínek dotačního procesu spadá pod pojem „obstarávání věcí obecného zájmu“ a že na této kontrole se s ohledem na své pracovní zařazení měla podílet i obviněná. Avšak podle obviněné administrativní činnost, kterou pro subjekty činila, a vyplnění žádosti o platby a monitorovací zprávy podle skutečných údajů od příjemce dotace, bez jakékoliv změny, nemůže mít takovou intenzitu, že se tím snažila ovlivnit věci obecného zájmu. K tomu ani nesměřovala její vůle. Podle obviněné ani není podstatné, že za svoji pomoc v době rodičovské dovolené přijala odměnu.

13. Dále se dovolatelka věnovala pojmu úplatku jako neoprávněné výhodě. V jejím případě podle ní nemohlo jít o úplatek, neboť tento smluvní nárok jí vznikl v důsledku závazkového vztahu spočívajícího v její administrativní pomoci. Případně svůj nárok považovala za vrácení bezdůvodného obohacení, na které měla právní nárok, a podle obviněné odvolací soud nesprávně vyhodnotil souvislost mezi přijatou úplatou za služby a obstaráním věcí obecného zájmu. Dovolatelka znovu zdůraznila, že přijatá úplata byla pouze za její činnost spojenou s vyplněním formulářů pro příjemce dotace, služby byly spjaty pouze se soukromým zájmem subjektů a neodpovídaly její pracovní náplni u Úřadu regionální rady, a to i s ohledem na její čerpání rodičovské dovolené a faktického nevykonávání pracovní činnosti. Obviněná vyzdvihla, že subjekty, kterým poskytla administrativní pomoc, nebyly rozhodně nijak zvýhodněny před jinými příjemci dotace.

14. Dovolatelka namítla nedostatek subjektivní stránky spočívající v chybějícím úmyslu spáchat trestnou činnost v podobě přijetí úplatku. V době, kdy činila administrativní úkony, se necítila jako osoba jednající ve věci obecného zájmu, neměla zájem zvýhodnit určité subjekty či nějak narušit nestranné rozhodování o dotaci. Svou činnost vnímala jako výpomoc při rodičovské dovolené, za

kterou inkasovala odměnu, která se nijak nevymykla obvyklé výši odměny u jiných poradenských subjektů.

15. Konečně také obviněná brojila proti nesprávnému vyhodnocení otázky možného užití zásady subsidiarity trestní represe. Odvolací soud podle ní nijak konkrétně nevyhodnotil významné okolnosti tohoto případu, které ukazují na nízkou společenskou škodlivost jednání obviněné. Ty dovolatelka shrnula následovně (a v podstatě již byly v dovolání obviněnou všechny zmíněny). Její činnost spočívala pouze v administrativní pomoci, nemanipulovala nijak s údaji od příjemců dotace, byla na rodičovské dovolené, neplnila pracovní úkoly a za výpomoc obdržela obvyklou odměnu. Obviněná nezasahovala do rozhodování Úřadu regionální rady, nenarušila jeho nestrannost při rozhodování a byla za dané jednání již postižena v rovině pracovněprávní, protože přišla o práci na Úřadě regionální rady a nebylo jí vyplaceno odstupné. Tento finanční dopad na ni výrazně dolehl, a to více, než kolik činila inkasovaná odměna, nyní žije řádným životem. Obviněná upozornila na délku trestního stíhání, po kterou žije v nejistotě, okolí na ni shlíží jako na „podvodnici“ a rovněž poukázala na výpověď ředitele Úřadu regionální rady I. M., že dané jednání obviněných porušilo etický kodex, avšak nepovažuje ho za trestné jednání. Dovolatelka upozornila také na fakt, že byla prvním rozsudkem soudu prvního stupně zproštěna obžaloby, což podle ní potvrzuje tenkou hranici mezi trestností daného jednání, jež je obtížně posouditelná pro právního laika.

16. Na základě shora uvedeného dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a přikázal tomuto soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl.

III.
Vyjádření k dovoláním

17. K dovoláním obou obviněných se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Ten nejprve shrnul dosavadní průběh řízení a dovolací argumentaci obou obviněných a vyjádřil přesvědčení, že obsah obou dovolání opakuje obhajobu, kterou obvinění uplatňovali již v průběhu trestního stíhání. Státní zástupce upozornil, že v takovém případě, kdy se s obhajobou obviněných dostatečně a správně vypořádaly soudy nižších stupňů, dovolací soud zpravidla odmítne takové dovolání jako zjevně neopodstatněné.

18. Státní zástupce konstatoval, že námitky obviněných lze vesměs podřadit pod uplatněný dovolací důvod, když jádrem dovolací argumentace obou obviněných je otázka správnosti právního posouzení znaku vyžadovaného příslušnou skutkovou podstatou trestného činu podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku a spočívajícího v obstarávání věcí obecného zájmu a na to navazujícího požadavku souvislosti přijatého úplatku s takovým obstaráváním věcí obecného zájmu. Státní zástupce podotkl, že teoretická východiska pro objasnění těchto pojmů dostatečně osvětlily oba soudy nižších stupňů. Za zcela důvodný považoval státní zástupce závěr odvolacího soudu, že pod pojem obstarávání věcí obecného zájmu musí spadat i proces kontroly řádného plnění podmínek dotačního procesu.

19. Pro opodstatněnost tohoto závěru podle státního zástupce není rozhodující, že soudy v posuzovaném případě nepřiřkly obviněným výkon rozhodovací pravomoci ve fázi rozhodování o přidělení dotace. Jak bylo v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně rovněž zmíněno, pojem obstarávání věcí obecného zájmu je mnohem širší než pojem plnění úkolů v rámci pravomoci úřední osoby. Obstarávání věcí obecného zájmu se neomezuje pouze na činnost osob, které samy obstarávají věci obecného zájmu a jsou k tomu nadány rozhodovací pravomocí. Obstaráváním věcí obecného zájmu je nutno rozumět i jednání mnohem širšího okruhu osob, jejichž činností je obstarávání věcí obecného zájmu podmiňováno či které při obstarávání věcí obecného zájmu spolupůsobí. V komentáři k trestnímu zákoníku citovaném soudem je výslovně zmiňován případ provádění kontroly. Právě s fází dotačního řízení, jež se týkala kontroly plnění podmínek pro čerpání dotací, z časového hlediska v době, kdy ještě finanční dotační prostředky nebyly proplaceny, souvisela činnost obou

obviněných (v případě obviněného K. H. je na tomto místě třeba zdůraznit, že ze skutkových zjištění akcentovaných i v odůvodnění soudních rozhodnutí vyplynul mnohem širší záběr jeho jednání, který se neomezoval jen na proces kontroly). Zejména právě v případě obviněného K. H., který zastával na ÚRR funkci vedoucího odboru kontroly a plateb, jsou spolupůsobení na obstarávání věci obecného zájmu a podmíněnost takového obstarávání jeho činností zcela zjevné. Ovšem i činnost obviněné H. S., která byla z pozice vedoucího úředníka znalá poměrů na ÚRR a svých zákonných povinností [definovaných především v § 16 zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 312/2002 Sb.“)] a s plným uvědoměním si souvislostí ingerovala do těch činností ÚRR, jež se týkaly kontroly materiálů předkládaných příjemci dotací, a to tím, že tyto začala pro účely následné kontroly a jejího zdárného a bezproblémového průběhu sama připravovat, nadto vědomě za součinnosti s vedoucím příslušného odboru. Podle názoru státního zástupce je tedy nutno tuto činnost obviněné podřadit pod činnost spolupůsobení při obstarávání věcí obecného zájmu.

20. Státní zástupce jednoznačně odmítl obhajobu obviněných, že by se jejich činnost poskytovaná konkrétním příjemcům dotace měla posuzovat jako ryze soukromý občanskoprávní závazkový vztah. Konstatoval, že skutečnost, že si žadatel o dotaci, resp. příjemce dotace vyjedná nezákonnou spolupráci s úředníky dotačního úřadu, kteří následně za úplatu v jeho zájmu v rozporu se svými povinnostmi úředníka úřadu vykonávají úkony v průběhu živého dotačního řízení, nic nemění na setrvávajícím obecném zájmu na řádném průběhu dotačního řízení a zachování rovného přístupu k prostředkům poskytovaným dotačními programy z veřejných zdrojů.

21. Podle státního zástupce nelze rovněž označit činnost obviněných jako „banální výpomoc“, jak se snaží dovolatelé naznačit. Státní zástupce zdůraznil, že projektoví manažeři, kteří kontrolovali předmětné doklady, jež však předtím vytvořili obvinění, působili na odboru ÚRR, jehož vedoucím byl obviněný K. H. Byli přímými podřízenými obviněného s povinností plnit jeho pokyny a příkazy. Obviněný pak kontrasignoval výstupy projektových manažerů. Proto státní zástupce vyjádřil názor, že v případě obviněného K. H. je přímý vztah úplatku k jeho činnosti naprosto zjevný. Konstatoval, že k ovlivnění činnosti projektových manažerů ze strany obviněného došlo již tím, že jim byly předkládány dokumenty, na kterých se podílel sám obviněný.

22. V případě obviněné H. S. pak spatřoval státní zástupce taktéž souvislost mezi úplatkem a činností spadající pod obstarávání věcí obecného zájmu. Zdůraznil, že souvislost s obstaráváním věcí obecného zájmu je obecně dána nejen v případech, kdy přijatý (slíbený) úplatek má vztah k činnosti osoby, která sama obstarává věci obecného zájmu, ale i v případě činnosti osoby, která při tomto obstarávání jen spolupůsobí, např. koná přípravné nebo pomocné práce. Obviněná podle učiněných zjištění připravovala k pokynům obviněného a ve prospěch příjemce dotace podklady, jež měly následně být podrobeny kontrole a přezkumu na odboru ÚRR, který vedl právě obviněný. Ostatně bylo by nelogické, pokud by obviněná zjevně porušující zákonné povinnosti úředníka, resp. vedoucího úředníka ÚRR, svou činností v průběhu dotačního řízení, v němž dochází k bezdůvodnému zvýhodňování vybraného účastníka, který uplácí, nebyla trestně postižitelná, když za obstarávání věcí obecného zájmu se výslovně považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají (§ 334 odst. 3 tr. zákoníku).

23. K námitce obviněné, že činnost vykonávala v době, kdy byla na rodičovské dovolené, státní zástupce uvedl, že z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně vyplývá, že na mateřskou dovolenou nastoupila dne 9. 8. 2012, tedy až poté, kdy již vykonala dílčí jednání v případě skutku pod bodem II. výroku o vině. Od 1. 5. 2013 měla dále vedle rodičovské dovolené vykonávat činnost u ÚRR na základě dohod o pracovní činnosti, přitom i po uvedeném datu se měla svými dílčími kroky dopouštět trestné činnosti.

24. Podle státního zástupce v dané věci nelze přímé finanční platby (či v případě obviněného i naturální plnění spočívající v položení podlahy) přijaté obviněnými od spoluobviněných – fyzických osob jednajících za příjemce dotace – považovat za odměnu za provedené administrativní činnosti učiněné na podkladě řádného závazkového vztahu, jelikož pro příjemce dotace nebyl prioritní toliko výkon samotných administrativních úkonů, jež si mohl objednat u jakýchkoliv subjektů podnikajících v této poradenské či administrativněprávní oblasti, ale zajištění správnosti administrativních úkonů a jejich „posvěcení" právě konkrétně ze strany osob působících v řídících funkcích ÚRR, jež měly následně tyto administrativní úkony kontrolovat a posuzovat. Pokud obviněná přijímala platby za takové činnosti, k jejichž provedení nebyla oprávněna (i vzhledem ke svému postavení a zastávané funkci u ÚRR), je nutno platby od zástupců příjemců dotací považovat za neoprávněný majetkový prospěch – úplatek spočívající v přímém majetkovém obohacení. Dále státní zástupce odmítl námitky obviněné týkající se posuzování finančních plateb za činnost vykonanou v závazkovém smluvním vztahu s ohledem na smluvní volnost, resp. nárok vyplývající z institutu bezdůvodného obohacení. Zdůraznil, že i v soukromém právu jsou zakázána ujednání porušující dobré mravy či veřejný pořádek v jeho širším pojetí odpovídajícím pojmu veřejný zájem (viz § 1 odst. 2, § 547 a § 580 odst. 1 o. z.). Státní zástupce zmínil rovněž princip, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu (§ 6 odst. 2 o. z.).

25. Státní zástupce uvedl, že v případě obviněných došlo k úmyslnému jednání v rozporu s právními normami, stejně jako k obcházení zákonných norem. Odkázal na vybrané povinnosti úředníků podle § 16 zákona č. 312/2002 Sb., podle něhož kromě obecných povinností dodržování ústavního pořádku a právních (i ostatních) předpisů vztahujících se k práci jimi vykonávané měli obvinění povinnost hájit při výkonu správních činností veřejný zájem, jednat a rozhodovat nestranně bez ohledu na své přesvědčení a zdržet se při výkonu práce všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost rozhodování, zdržet se jednání, jež by závažným způsobem narušilo důvěryhodnost územního samosprávného celku (jeho úřadu) či které by mohlo vést ke střetu veřejného zájmu se zájmy osobními, zejména nezneužívat informace nabyté v souvislosti s výkonem zaměstnání ve prospěch svůj vlastní nebo někoho jiného, nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy územního samosprávného celku, v souvislosti s výkonem zaměstnání nepřijímat dary nebo jiné výhody, s výjimkou darů nebo výhod poskytovaných územním samosprávným celkem, u něhož je zaměstnán, nebo na základě právních předpisů a kolektivních smluv, v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděli při výkonu zaměstnání a v souvislosti s ním atd. Obvinění byli taktéž obeznámeni s tím, že úředník může vykonávat jinou výdělečnou činnost jen s předchozím písemným souhlasem územního samosprávného celku, u něhož je zaměstnán.

26. Pokud obvinění opakovaně přijali finanční i jiná plnění od příjemců dotace, resp. o ně aktivně usilovali, a využívali svého postavení úředníků v ÚRR, svých osobních zkušeností nabytých v souvislosti s výkonem úřednické činnosti, ale i znalostí vazeb a postupů na ÚRR, pak takový přístup je nejen v rozporu s právními normami, nýbrž oprávněně musí vzbuzovat i zásadní pochybnost o tom, zda při výkonu správních činností a v souvisejících činnostech jednali ve veřejném zájmu. Z pohledu laické veřejnosti a občanů musí takové postupy, kdy je podkopáván rovný přístup osob k dotačním prostředkům a k řízení, v němž se o nich jedná a rozhoduje, vážně ohrožovat důvěru v nestrannost rozhodování a vedení řízení a vůbec důvěryhodnost celého ÚRR regionu soudržnosti Střední Morava. Proto státní zástupce považoval za správný závěr soudů nižších stupňů, že obvinění přijali úplatek v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu, a naplnili tak skutkovou podstatu přečinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku.

27. Dále se státní zástupce ve svém vyjádření věnoval posouzení principu subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Vyjádřil své přesvědčení, že v dané věci se touto otázkou soudy nižších stupňů dostatečně zabývaly a dospěly ke správnému závěru, že došlo k natolik závažnému zásahu do právem chráněného zájmu, že na obviněné již bylo třeba působit trestněprávními

normami. Státní zástupce konstatoval, že ani zánik pracovněprávního vztahu jako důsledek jejich jednání, tedy uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, nevylučuje rovněž uplatnění trestní odpovědnosti v případě, kdy dojde k naplnění zákonných znaků skutkové podstaty určitého trestného činu. Zdůraznil, že trestní právo chrání též soukromé zájmy fyzických a právnických osob (odkázal např. na usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. III. ÚS 1211/14). Nadto v případě trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku nelze hovořit o výhradní ochraně soukromých zájmů (např. zaměstnavatele), ale o ochraně veřejného zájmu a celospolečensky uznávaných hodnot. Ochrana takového konkrétního právního statku nemůže být dostatečně zajišťována uplatněním odpovědnosti podle jiného právního (pracovněprávního) předpisu. Nadto státní zástupce vyjádřil pochybnost o způsobu ukončení pracovněprávního vztahu obviněných u ÚRR. K dalším důvodům, které uváděla obviněná a jež měly opodstatňovat odlišné použití principu subsidiarity trestní represe, státní zástupce uvedl, že nešlo o okolnosti, které by významně snižovaly společenskou škodlivost činu, avšak šlo o okolnosti, které se promítají do úvahy o trestu, a nikoliv o vině.

28. S ohledem na výše uvedené státní zástupce shledal všechny námitky obviněných zjevně neopodstatněnými. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl podaná dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

IV.
Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

29. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označenému dovolacímu důvodu.

30. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů v § 265b odst. l písm. a) až l) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele také svým obsahem odpovídaly takovému důvodu.

31. Oba obvinění uplatnili dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obecně lze konstatovat, že dovolání z tohoto důvodu je možno podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplňuje znaky žádného trestného činu. Tento dovolací důvod ovšem nespočívá v případném procesním pochybení soudů nižších stupňů ani v tom, že se dovolatel sice domáhá použití norem hmotného práva, ale na takový skutek, k němuž dospěl vlastní interpretací provedených důkazů, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně. Dovolání s poukazem na citovaný důvod tudíž nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek a je tudíž určeno k nápravě pouze závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

b) K vlastním dovolacím námitkám

32. Nejvyšší soud nejprve připomíná, že zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné takové dovolání, v němž obviněný pouze opakuje tytéž námitky, jimiž se snažil zvrátit již rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud se jimi odvolací soud zabýval a vypořádal se s nimi náležitým a dostatečným způsobem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002, uveřejněné pod č. T 408. ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002).

33. Oba dovolatelé vlastně jen opakovali svou dosavadní obhajobu z průběhu celého trestního stíhání, na kterou zcela dostatečně, zevrubně a úplně již odpověděly soudy nižších stupňů v odůvodnění svých rozhodnutí, Nejvyšší soud s jejich odůvodněními (podobně jako s argumentací státního zástupce v jeho vyjádření) souhlasí, a proto na ně může beze zbytku odkázat. Protože jeho rozhodnutí o odmítnutí dovolání jako mimořádného opravného prostředku má být jen stručně odůvodněno (viz § 265i odst. 2 tr. ř.) a pouhý (byť i jen generální) odkaz na podrobné a dostatečné odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů (zvláště pak v rozhodnutí o podaném mimořádném opravném prostředku) lze v takových případech považovat za dostačující (z judikatury Evropského soudu pro lidská práva k tomu viz např. rozsudek ze dne 19. 4. 1994 ve věci Van de Hurk proti Nizozemsku, stížnost č. 16034/90, rozsudek ze dne 28. 1. 2003 ve věci Burg a ostatní proti Francii, stížnost č. 34763/02, rozsudek ze dne 9. 12. 1994 ve věci Ruiz Torija proti Španělsku, stížnost č. 18390/91, rozsudek ze dne 19. 12. 1997 ve věci Helle proti Finsku, stížnost č. 20772/92, rozsudek ze dne 15. 2. 2007 ve věci Boldea proti Rumunsku, stížnost č. 19997/02; z judikatury Ústavního soudu viz např. nález Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2766/15, publikovaný ve svazku 81 pod č. 84/2016 na s. 413 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu; z rozhodnutí Nejvyššího soudu viz např. usnesení ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1345/2020), bylo by možno se spokojit s takovým odkazem, proč byla dovolání obviněných odmítnuta. Přesto však Nejvyšší soud níže zčásti doplní odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů a zaujme výslovné vlastní stanovisko k předložené obhajobě obviněných, kteří jinak (v zásadě) svými námitkami naplnili deklarovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., pokud vytkli nenaplnění konkrétně zmíněných znaků objektivní stránky skutkové podstaty přečinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku, jímž byli uznáni vinnými, resp. shledávali nesprávnost v postupu soudů nižších stupňů vzhledem k údajně chybné aplikaci § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Jak již bylo naznačeno, ač tyto námitky dovolatelů odpovídaly uplatněnému dovolacímu důvodu, jak byl vymezen shora, nebyly dovolacím soudem shledány opodstatněnými, a proto Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných jako zjevně neopodstatněná (a to též z důvodů rozvedených níže).

1. Ke znakům skutkové podstaty přečinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku

34. Přečinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo dá si slíbit úplatek. Jde o skutkovou podstatu, která má více znaků stanovených alternativně. Dovolatelům bylo konkrétně kladeno za vinu, že každý z nich „v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe přijal úplatek“.

35. Dovolatelé se hájili tím, že mezi obstarávání věcí obecného zájmu nelze zahrnout jejich jednání, které spočívalo v pomoci určitým subjektům (příjemcům dotace) s vyřízením, resp. následným čerpáním dotace, tedy že přijatá odměna za jimi vykonanou činnost není úplatkem (neoprávněnou výhodou), ale po právu poskytnutým plněním na základě soukromoprávního závazkového vztahu založeného smlouvou, stejně tak chyběla i souvislost mezi přijetím takového plnění s obstaráváním věcí obecného zájmu.

36. Nejvyšší soud znovu konstatuje, že se soudy nižších stupňů důsledně zabývaly těmito námitkami v odůvodnění svých rozhodnutí, na něž je tak možno odkázat (stejně tak lze odkázat na vyjádření státního zástupce). Soudy nižších stupňů se detailně věnovaly rozboru pojmu „obstarávání věcí

obecného zájmu“, a to jak obecně (citací komentářové literatury), tak konkrétně ve vztahu k posuzovanému případu. Důkladně a logicky posoudily, zda kontrola řádného plnění podmínek dotace a následné vyplacení dotace spadá pod pojem obstarání věcí obecného zájmu, a s jejich závěry souhlasí rovněž dovolací soud. Nejvyšší soud k tomu jen může poznamenat, že obviněný K. H. se podle znění skutkové věty účastnil dotačního procesu již před schválením žádosti o poskytnutí dotace (není tak správná jeho opačná výhrada uváděná v dovolání), ovšem za věc obecného zájmu je třeba zcela nepochybně považovat i celý další průběh dotačního řízení následující po schválení dotace, který má vliv na pozdější vyplacení dotace i případnou pozdější kontrolu správnosti takového vyplacení. Jen namátkou lze uvést, že obviněný např. připravoval podklady k základní studii proveditelnosti, odstraňoval nedostatky v projektové žádosti, s předstihem žadatele informoval, že jejich žádost byla schválena, připravoval materiál a odstraňoval závady k doložení finančního zdraví subjektu tak, aby dokumenty splňovaly požadavky pro vyplacení dotace, jak vyplývá z podrobně formulované skutkové věty odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně. Ostatně na to poukazoval i odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku a důvodně to ve svém vyjádření k dovoláním zmiňoval i státní zástupce.

37. Nejvyšší soud k tomu pouze pro úplnost připomíná, že „obstaráváním věcí obecného zájmu“ je nutno rozumět činnosti, které souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného (veřejného) zájmu. Jde tedy o plnění všech úkolů, na jejichž řádném a nestranném průběhu má zájem celá společnost nebo určitá sociální skupina. Jde o každou činnost, která souvisí s plněním společensky významných úkolů. Poskytování dotací, a to ve všech fázích dotačního procesu, v němž dochází k poskytování finančních prostředků tzv. „ve veřejném zájmu“, ať už ze strany státu, územně samosprávného celku, Evropské unie či jiného subjektu veřejného práva, je nutno již z podstaty dotace samé považovat za věc obecného zájmu ve smyslu skutkové podstaty trestného činu přijetí úplatku. Je potřeba zdůraznit, že se na pojem obstarávání věcí obecného zájmu tradičně pohlíží velmi široce. Škodlivost korupčního jednání je zpravidla zdůrazňována především v oblasti veřejné správy, zejména pak u služebníků státu či územních samosprávných celků, ale je v zájmu společnosti ji potírat i v dalších oblastech života, tedy i v soukromé sféře, jak ostatně vyplývá i ze změn právní úpravy v této oblasti [viz např. zavedení postihu úplatkářství v souvislosti s podnikáním stávajícím trestním zákoníkem v porovnání s předchozím zákonem č. 140/1961 Sb., trestním zákonem, ve znění účinném do 31. 12. 2009; viz však též postih podplácení jako nekalosoutěžní praktiky podle § 248 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku, popřípadě další případy postihu korupčního jednání v § 256 odst. 3 a 4, § 257, § 258 či § 347a odst. 2 tr. zákoníku]. Obecně existuje společenská shoda na potřebě trestat korupční jednání v široké škále sociálního života – může jít i o takové činnosti jako je např. činnost znalce spočívající v podání znaleckého posudku (např. rozhodnutí pod č. 55/2011 Sb. rozh. tr.) nebo osoby nominované jako rozhodčí na ligové fotbalové zápasy (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 8 Tdo 396/2007).

38. V této věci je pro posouzení naplnění zkoumaných znaků objektivní stránky trestného činu přijetí úplatku podstatné pracovní zařazení obviněných. Obviněný K. H. byl vedoucí oddělení (posléze odboru) kontroly a plateb Úřadu regionální rady, Regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava, v rámci Regionálního operačního programu Střední Morava. Obviněný byl přímým nadřízeným odborných referentů oddělení kontroly a plateb ÚRR, kteří prováděli kontrolu při následném vyplácení dotace v projektech uvedených pod body I. až IV. skutkové věty ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně. Obviněná H. S. byla vedoucí odboru řízení projektu Regionálního operačního programu Střední Morava od 1. 1. 2009, byť dne 9. 8. 2012 nastoupila na mateřskou a následně rodičovskou dovolenou, od 1. 5. 2013 pracovala na základě dohod o pracovní činnosti jako odborný referent oddělení řízení projektů. Obviněná se hájila tím, že v době, ve které jí je kladeno předmětné jednání za vinu, byla na mateřské a rodičovské dovolené. Jednak byla zčásti tato obhajoba z hlediska skutkových zjištění vyvrácena, neboť popsané činnosti posouzené jako trestný čin se pod bodem II. výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně dopouštěla od června

2012 do podzimu 2014 a jednání popsaného pod bodem IV. výroku o vině téhož rozsudku pak od května 2014 do listopadu 2014, tedy v době, kdy působila jako vedoucí pracovník ÚRR a následně pak jako pracovník na základě dohody o pracovní činnosti. Jednak je třeba upozornit, že čerpáním mateřské či rodičovské dovolené pracovní poměr nezaniká, jde o překážku na straně zaměstnance a zaměstnavatel je po tuto dobu povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance (viz § 191 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů). Tedy pracovní poměr po celou dobu čerpání mateřské a rodičovské dovolené stále trvá, smluvním stranám pracovněprávního vztahu zůstávají zachována práva a povinnosti plynoucí z pracovní smlouvy a zaměstnanec pouze po určitou dobu nevykonává práci.

39. Objektivní stránka přečinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku dále vyžaduje, aby úplatek (tj. neoprávněnou výhodu spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok, jak vyplývá z § 334 odst. 1 tr. zákoníku) byl přijat nebo slíben v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu. V posuzované věci ze skutkových zjištění zcela jednoznačně vyplynulo, že obvinění za činnost popsanou ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku inkasovali od subjektů, kterým takto „vypomáhali“ při vyplacení financí z dotace, finanční prostředky, resp. obviněný K. H. také jiné naturální plnění. Činností obviněných se dostalo subjektům R. CZ a R. neoprávněné výhody, neboť oproti jiným žadatelům (příjemcům) dotace jejich žádosti nezpracovávali zaměstnanci ÚRR, který kontroloval vyplacení dotace. Tyto subjekty měly v podstatě jistotu, že jejich žádosti budou perfektní, dostávalo se jim rovněž s předstihem informací o dotačním řízení, a to právě kvůli pracovnímu zařazení obviněných. Takové výhody jiní žadatelé (příjemci) neměli.

40. Kromě shora zmíněného narušení principu rovnosti subjektů vystupujících vůči orgánům veřejné správy se zvýhodněním těch, kteří jsou ochotni poskytnout úplatu za takové služby, se uvedeným nezákonným postupem obviněných vytváří i velmi nebezpečný prostor pro užívání nezákonného nátlaku na subjekty přistupující k veřejné správě, aby využili nabízených služeb, jinak mohou mít problémy v oficiálním řízení. Takovým subjektům se tím totiž může snadno naznačit, že při využití nabízených „služeb“ ze strany služebníků veřejné správy bude vše v pořádku, řízení proběhne hladce a následné kontroly dopadnou dobře, zatímco v případě nepřijetí těchto „služeb“ budou žadatelé o dotaci podrobeni přísné kontrole, která by mohla skončit tak, že nebude reálně vyplacena dotace (jde o situaci nikoli nepodobnou v kriminálních vědách popsané kriminální praktice tzv. racketeeringu, tedy vyděračství se snahou o získání úplaty pod příslibem nevyžádané budoucí ochrany).

41. Nelze přijmout ani obhajobu dovolatelky H. S., že šlo o smluvní závazek, za který jí po právu náležela odměna. Kromě všech ustanovení občanskoprávních předpisů (§ 1 odst. 2, § 6 odst. 2, § 547 a § 580 odst. 1 o. z.) zmiňovaných státním zástupcem je nutno také připomenout zásadu *ex iniuria ius non oritur* (z bezpráví nemůže vzniknout právo), případně jinou zásadu *nemo turpitudinem suam allegare potest* (nikdo nemůže mít prospěch ze své vlastní nepoctivosti). Obviněná totiž údajnou přípustnost svého jednání obhajovala podle jejího mínění formálně dokonalou smlouvou s uplácejícím subjektem, na základě níž jí byla poskytnuta úplata za jí odvedenou práci, kterou však soudy nižších stupňů označily za nezákonnou činnost v rozporu s právem (a to nejméně v rozporu s povinnostmi vyplývajícími z § 16 zákona č. 312/2002 Sb., jak správně poukazoval i státní zástupce ve svém vyjádření k dovoláním). Kdyby byl takový přístup (dovedeno do absurdních důsledků – *argumentum ad absurdum*) zobecněn, bylo by jakékoliv úplatkářství trestně nepostižitelné, protože by stačila jednoduchá obrana spočívající v tom, že podplácející se s podpláceným přece společně dohodli na poskytnutí určitých vzájemných plnění (například poskytnutí peněz za nevykonání kontroly a nepostižení za nějaký delikt), tudíž úplata by byla poskytnuta na základě jejich smlouvy, a proto by podle takového názoru nemohlo jít o úplatkářství. Uvedený přístup jistě není možný, protože takové jednání musí být pro rozpor se zákonem absolutně neplatné (viz § 580 odst. 1 o. z.). Navíc úplatkem je dokonce i taková neoprávněná výhoda, na kterou nemá podplácený nárok, je-li poskytnuta za

vykonání pravomoci v souladu s právním řádem (např. poskytnutí úplatku za přednostní vyřízení věci soudci – viz například JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 854).

42. Nelze si též nevšimnout, že obviněný K. H. nepochybně velmi dobře věděl, že to, co činí, je nezákonné, protože danou činnost také zastíral. Za tímto účelem totiž zřídil obchodní společnost Z. P., jež formálně měla poskytovat poradenství obchodní společnosti R. CZ při žádosti o vyplacení dotace, aby prostřednictvím této obchodní společnosti (zastřeně) si nechal proplácet úplatky pro svou osobu. Zároveň si obviněný zřídil novou zvláštní e-mailovou adresu a telefonní číslo, tedy utajené informační kanály, prostřednictvím kterých se mohl utajeně domlouvat s podplácejícím a poskytovat mu protislužby.

43. To že v procesu přidělování a vyplácení dotace nebyli v těchto konkrétních případech obvinění nadáni žádnou rozhodovací pravomocí, se odrazilo na právní kvalifikaci trestného činu, jímž byli uznáni vinnými. Nebylo jim totiž kladeno za vinu, že by daný trestný čin spáchali v postavení úřední osoby [znak kvalifikované skutkové podstaty podle § 331 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku], resp. že by spáchali trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby (podle § 329 tr. zákoníku), k čemuž se vyjádřil dostatečně již soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku. K právní kvalifikaci jednání jako přečinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku, pro nějž byli obvinění odsouzeni, však postačí, že obvinění K. H. a H. S. spolupůsobili (případně konali přípravné či pomocné práce) na obstarávání věci obecného zájmu, tj. nemuseli být v konkrétním případě nadáni pravomocemi rozhodovat. Jako zaměstnanci ÚRR (ve vedoucích pozicích), který měl dohlížet na řádnost a zákonnost vyplácení dotací, vypracovávali žádosti o platby mimo svůj pracovní poměr pro vybrané příjemce dotace a za to inkasovali odměnu, tímto zcela nepochybně spolupůsobili na řádný chod vyplácení dotací, jak bylo zmíněno i shora. Tato výhoda spočívající v jejich zmíněné činnosti, kterou neposkytovali v rámci své běžné práce coby zaměstnanci ÚRR všem žadatelům, také alespoň částečně odpovídala jejich pracovní náplni. Nehraje tedy roli, že přímo neovlivňovali rozhodování o přidělení nebo vyplacení dotace, jak se obhajovali.

44. Nejvyšší soud tedy uzavírá, že je třeba souhlasit se závěry soudů nižších stupňů, že pojem „obstarávání věcí obecného zájmu“ je vykládán judikaturou široce a zcela jistě sem po obsahové stránce bude náležet i kontrola plnění dotačních podmínek a na základě jejich splnění následné vyplácení dotací, tedy i jednání obviněných, které je popsáno ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně. Nepochybně má celá společnost zájem na tom, aby přidělování a rovněž také vyplácení dotací probíhalo řádně, nestranně, bez jakéhokoliv ovlivnění a střetu zájmů a v souladu s právními předpisy. Je tak nepřípustné, aby zaměstnanci ÚRR, kteří kontrolovali důvodnost a správnost vyplácení dotací, poskytovali za úplatu výhody subjektům, s nimiž spolupracovali a jež informovali s předstihem o určitých úkonech v konkrétním dotačním řízení, navíc znalí díky svému profesnímu zařazení, jak na dané podněty kvalifikovaně a promptně reagovat a co doložit, aby bylo vyhověno požadavkům na vyplacení dotace. Taková výhoda nebyla poskytována všem příjemcům dotace, ale šlo o neoprávněnou výhodu pro určité subjekty, za což obvinění v dané souvislosti obdrželi úplatek. Proto také Nejvyšší soud souhlasí s právní kvalifikací skutků užitou soudy nižších stupňů.

2. K subsidiaritě trestní represe

45. Oba dovolatelé vznesli též námitku, že soudy nižších stupňů neužily zásadu subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio*. Domnívali se, že uplatnění trestní odpovědnosti je příliš tvrdé, zvláště za situace, kdy již byli „potrestání“ podle pracovního práva rozvázáním pracovního poměru. Nejvyšší soud poukazuje, že i touto námitkou se soudy nižších stupňů zevrubně a zcela dostatečně zabývaly.

46. K obecnému výkladu zásady subsidiarity trestní represe a principu použití trestního práva jako

ultima ratio lze odkázat na recentní učebnice trestního práva či uznávané komentáře k trestnímu zákoníku (za všechny viz např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 115 a násl.). Především je třeba odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr., na které ostatně i dovolatelé poukazovali a jež zmiňoval ve svém vyjádření i státní zástupce. Podle názorů v něm vyslovených (mimo jiné) zásadně platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Ve stanovisku se dále výslovně uvádí, že společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Společenskou škodlivost přitom nelze řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska dolní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem *ultima ratio*, z něhož vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné. Obecně je možno připomenout též další bohatou judikaturu zejména Nejvyššího soudu k této otázce (z poslední doby viz např. rozhodnutí publikovaná pod č. 42/2015, č. 39/2016, č. 31/2017, č. 50/2017, č. 52/2018 a č. 41/2020 Sb. rozh. tr.). Rozhodně není pravdou, že pouhá možnost uplatnění či samotné uplatnění civilní odpovědnosti za deliktní jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu je dostačující pro závěr, že nebude uplatněna též odpovědnost trestní, protože pak by řada trestných činů uvedených v trestním zákoníku neměla vůbec své opodstatnění (tak např. většina trestných činů majetkových či hospodářských).

47. Se zřetelem na výše uvedené však nelze v případě obviněných dovozovat, že by se posuzovaný případ s ohledem na konkrétní zjištěné skutečnosti vymykal běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace a činil by jej tak bagatelním, že by to opravňovalo dospět k závěru, že není třeba s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe vyvodit jejich trestní odpovědnost, jak se obvinění domnívali. Jak bylo již vysvětleno výše, je třeba důsledně chránit zájem společnosti na potírání korupčního jednání v širokém spektru lidských činností, a to i za užití institutů trestního práva, které se právě v tomto směru jeví jako účinné, zatímco uplatnění odpovědnosti jiné (např. civilněprávní) jako nedostatečné, a to obzvláště ve veřejném sektoru. V tomto konkrétním případě jednání obviněných probíhalo po značně dlouhou dobu (obviněný K. H. tak jednal od března 2008 do dubna 2015, obviněná H. S. od června 2012 nejméně do listopadu 2014), činili tak u více dotačních projektů (obviněný K. H. ve 4 zjištěných případech a obviněná H. S. ve 2 zjištěných případech). Obviněný K. H. sám aktivně vyhledával zájemce a nabízel jim tuto „pomoc“ s vyřízením dotace, čímž zároveň vytvářel jistý druh nátlaku na takové subjekty (a to aniž by to doprovodil jakoukoliv pohrůžkou či následkem za nepřijetí nabídky), a za své jednání inkasoval finanční odměnu. Tato odměna přitom v jednom případě spočívala dokonce v podílu ve výši 2 % z částky alokované na dotaci (z čehož značnou část ve výši 240 000 Kč také obdržel), tedy obviněný ve výsledku byl dokonce čistým příjemcem dotace, ač se z pozice zaměstnance orgánu veřejné moci podílel na dotačním řízení ohledně téže dotace. V ostatních případech pak tento obviněný inkasoval částky ve výši 20 000 Kč a více za provedené úkony, v jednom případě obdržel plnění v podobě položení podlahy ve své nemovitosti. Obviněná H. S. pak obdržela od K. H., jak sama uvedla, za svou činnost

peněžní prostředky ve výši nejméně 27 500 Kč a 20 000 Kč. Není přitom pravdou, jak se hájili obvinění, že do dotačního programu nijak nezasáhli, protože naopak tím, že poskytli své znalosti za úplatu pouze některým žadatelům o dotaci (resp. příjemcům o dotaci), a to mimo své pracovní povinnosti za úplatu, tak tím ovlivnili dotační řízení nepřímo ve prospěch těchto žadatelů, a nemuseli tedy ani v dané věci přímo konat či uplatňovat své pracovní pravomoci úřední osoby.

48. Také proto a zcela ve shodě se soudy nižších stupňů je Nejvyšší soud přesvědčen, že není vůbec jakýkoliv prostor pro úvahy, že by vůči obviněným neměla být vyvozována trestní odpovědnost za takové korupční jednání s tím, že pouhé ukončení pracovněprávního vztahu s orgánem veřejné moci, v jehož rámci se dopouštěli korupčního jednání, by mělo postačovat. Naopak ani Nejvyšší soud nepovažuje takový důsledek jejich jednání za dostačující, je však jistě důsledkem nezbytným pro zamezení jejich další trestné činnosti. Vedle toho je ovšem třeba vyvodit i trestní odpovědnost obviněných a uplatnit i trestní sankce, jak to učinily i soudy nižších stupňů.

49. Tyto i další skutečnosti (např. že jinak je osobou trestně zachovalou, matkou pečující o děti atd.), na které obviněná H. S. také poukazovala a jež měly podle ní vyloučit její trestní odpovědnost, jsou, jak správně podotkl státní zástupce, okolnostmi, které soudy nižších stupňů posuzovaly při rozhodování o trestu a jež vzaly rovněž v úvahu.

50. To vše vede k závěru, že bylo namístě uplatnit vůči obviněným trestní odpovědnost a důsledky s ní spojené, neboť zvláště ve veřejném sektoru je třeba dbát na řádné, nestranné a zákonné obstarávání věcí obecného zájmu ku prospěchu celé (většinové) společnosti a neakceptovat korupční jednání.

V.
Závěrečné shrnutí

51. Vzhledem ke všem shora zmíněným důvodům tak lze uzavřít, že námitky dovolatele K. H. a dovolatelky H. S. byly Nejvyšším soudem shledány zjevně neopodstatněnými. Proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl obě dovolání obviněných, aniž by přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí nebo jemu předcházejícího řízení. Protože Nejvyšší soud rozhodl o odmítnutí obou dovolání podle § 265i tr. ř., mohl tak učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.